

Tomasz Koziello*

KONCEPCJE USTROJOWE POLSKIEGO OBOZU NARODOWEGO W XXI WIEKU NA PRZYKŁADZIE LIGI POLSKICH RODZIN I RUCHU NARODOWEGO

Streszczenie

Artykuł stanowi analizę koncepcji ustrojowych współczesnego polskiego obozu narodowego, reprezentowanego przez Ligę Polskich Rodzin (2001–2011) oraz Ruch Narodowy (od 2012). Obie partie dążyły do stworzenia państwa narodowego, w którym naród polski miałby dominującą pozycję i realizował własne interesy. Zdaniem przywódców obu partii tylko państwo narodowe może realizować politykę wszechstronnego rozwoju wewnętrznego – społecznego, ekonomicznego i militarne, czyniąc z Polski ważny podmiot polityki międzynarodowej oraz zapewniając jej mieszkańcom bezpieczeństwo i dobrobyt.

Słowa kluczowe: Liga Polskich Rodzin, Ruch Narodowy, myśl polityczna, ustrój polityczny Polski

Wstęp

Polski obóz narodowy w XXI wieku reprezentują dwa ugrupowania polityczne: Liga Polskich Rodzin, której aktywność przypadała na lata 2001–2011, oraz Ruch Narodowy, założony w 2012 roku jako stowarzyszenie, zaś w 2015 roku przekształcony w partię polityczną. Na czele LPR w okresie największych jej wpływów politycznych stali Marek Kotlinowski, wieloletni prezes Zarządu Głównego (2001–2006) i przewodniczący Kongresu (2006) partii, oraz Roman Giertych, przewodniczący Kongresu (2002–2006) i prezes Zarządu Głównego (2006–2007). Partia miała wówczas swoich przedstawicieli w Sejmie i Senacie (2001–2007), wprowadzając 36 i 34 posłów oraz 2 i 7 senatorów, Parlamencie Europejskim (2004–2009), w którym zdobyła 10 mandatów, oraz była członkiem koalicji rządzącej (2006–2007), gdzie z jej nominacji było

* Uniwersytet Rzeszowski, e-mail: tkoziello@ur.edu.pl, ORCID: 0000-0003-3657-2601.

2 ministrów i 10 wiceministrów. Po przegranych wyborach parlamentarnych 2007 roku i europejskich 2009 roku aktywność polityczna Ligi zaczęła zanikać i po 2011 roku jej pozycja na scenie politycznej jest marginalna¹.

Ruch Narodowy został zorganizowany przez działaczy Młodzieży Wszechpolskiej, młodzieżówki obozu narodowego, oraz byłych członków LPR. Jego liderami są od samego początku Robert Winnicki, prezes Zarządu Głównego RN i były prezes MW, oraz Krzysztof Bosak, wiceprezes ZG RN i były poseł LPR. Nie mając szans na samodzielne wprowadzenie swoich członków do organów władzy państwowej, Ruch związał się najpierw z komitetem wyborczym Kukiz'15, a następnie z Konfederacją, z których to list w latach 2015 i 2019 wprowadził po 5 swoich członków do Sejmu².

Oba ugrupowania za najważniejszą wartość doczesną uważają naród polski. Pod tym pojęciem rozumieją najwyższą naturalną wspólnotę ludzi, połączonych ze sobą wspólnym pochodzeniem, kulturą, językiem i miejscem zamieszkania, mających świadomość własnej wspólnej tożsamości oraz odrębności od innych wspólnot narodowych. Więzy międzyludzkie, oparte na powyższych czynnikach, miały skutecznie złączyć różne jednostki w jedną organiczną całość, w której każdy człowiek miałby być odpowiedzialny za siebie i za innych z uwagi na łączące go pokrewieństwo etniczne i kulturowe z resztą wspólnoty. Wspólnota taka dawałaby każdemu jej członkowi opiekę i zapewniała możliwość wszechstronnego rozwoju materialnego i duchowego, ponieważ dzięki temu mogła sama się rozwijać i stawać się coraz silniejsza³.

Artykuł stanowi analizę koncepcji ustroju politycznego Polski obu formacji narodowych. Jego celem jest przedstawienie wizji państwa, jaką LPR i RN stworzyły, opierając się na zasadzie prymatu wspólnoty narodowej, poprzez ukazanie jego najważniejszych cech, charakterystykę suwerena oraz zasad legitymizacji władzy państwowej.

¹ T. Koziełło, *Myśl polityczna Ligi Polskich Rodzin (2001–2009). Narodowa wizja państwa, społeczeństwa i polityki*, Rzeszów 2017, s. 23–87; *idem*, *Ewolucja politycznej relewancji Ligi Polskich Rodzin (2001–2010)*, „Polityka i Społeczeństwo”, 2014, nr 3, s. 45–57.

² *O nas*, Ruch Narodowy, <https://ruchnarodowy.net>; *Posłowie Ruchu Narodowego w Sejmie*, Ruch Narodowy, <https://ruchnarodowy.net>; *Posłowie Ruchu Narodowego w IX kadencji Sejmu!*, Ruch Narodowy, <https://ruchnarodowy.net> (20.10.2021).

³ C. Maj, E. Maj, *Narodowe ugrupowania polityczne w Polsce: 1989–2001*, Lublin 2007, s. 259–260; T. Koziełło, *Myśl...*, s. 139–140; *Program ideowy Ligi Polskich Rodzin*, Warszawa 2002, s. 1; *Program gospodarczy Ligi Polskich Rodzin*, Warszawa 2003, s. 1; *Nowy porządek. Tezy konstytucyjne*, Warszawa 2020, s. 6–7; *Suwerenny Naród w XXI wieku. Program Ruchu Narodowego*, Warszawa 2016, s. 3–4.

Cechy państwa polskiego

Polski obóz narodowy w XXI wieku dążył do stworzenia w Polsce państwa narodowego. Oznaczało to ustanowienie takiego ustroju, w którym państwo polskie byłoby własnością polskiego narodu i reprezentantem jego interesów w polityce wewnętrznej i zagranicznej. Z tego stanowiska wynikało kilka konsekwencji. Po pierwsze, podstawą systemu prawnego państwa powinna być tradycja i kultura narodowa, czyli pozytywny dorobek minionych pokoleń Polaków, wzbogacony o takie wartości współczesne, które byłyby korzystne dla utrzymania i rozwoju polskiego narodu. Po drugie, państwo powinno kierować się w swojej działalności egoizmem narodowym, czyli podporządkowaniem całej aktywności politycznej interesom Polski i Polaków. Po trzecie, rządzący państwem powinni kierować się zawsze ideą służby narodowej. Oznaczało to potrzebę wyboru takich przedstawicieli narodu do organów władz publicznych, którzy na pierwszym miejscu stawialiby zawsze dobro ojczyzny i narodu⁴. W programie LPR z 2003 roku napisano: „Wszelka działalność organów państwa, polityka wewnętrzna i zagraniczna mają służyć przede wszystkim dobru narodu polskiego”. Natomiast program RN z 2020 roku zakładał: „Realizacja dobra narodu musi zawsze stać w centrum zadań państwa polskiego”⁵.

W trakcie aktywności politycznej LPR i RN zaprezentowały kilka cech, którymi powinno odznaczać się polskie państwo. Pierwszą z nich stanowiła suwerenność: polityczna, ekonomiczna i kulturalna. Suwerenność polityczną miała zapewnić realizacja 3 celów: 1) podmiotowości państwa i narodu polskiego dzięki uzyskaniu niezależności od środowiska międzynarodowego w prowadzeniu polityki wewnętrznej i zagranicznej, 2) wyłączności władz polskich w tworzeniu prawa obowiązującego w państwie, które miałyby prymat nad prawem międzynarodowym, oraz 3) realizacji przez władze Rzeczypospolitej polskiej racji stanu. Suwerenność ekonomiczna miała przejawiać się w: 1) decydowaniu o kierunkach i celach polskiej polityki gospodarczej w celu zapewnienia państwu i społeczeństwu potęgi materialnej, 2) utrzymaniu pod kontrolą państwa polskiej własności strategicznej, w tym sektora finansowego, energetycznego, wydobywczego, stoczniowego, zbrojeniowego i żywnościowego oraz 3) osiągnięciu jak największej samowystarczalności gospodarczej. W kwestii suwerenności kulturalnej postulowano zachowa-

⁴ T. Kozięłło, *Mysł...*, s. 141–142; C. Maj, E. Maj, *op. cit.*, s. 264–265; *Program ideowy...*, s. 1; *Program gospodarczy...*, s. 1; *Nowy porządek...*, s. 7; *Suwerenny Naród...*, s. 3–4.

⁵ *Program gospodarczy...*, s. 1; *Nowy porządek...*, s. 7.

nie polskiego dziedzictwa narodowego i religijnego oraz jego obronę przed obcymi wpływami cywilizacyjnymi, które mogłyby te wartości osłabić lub zniszczyć, niszcząc jednocześnie całą wspólnotę narodową. Do największych zagrożeń zaliczano ideologie liberalne i lewicowe oraz ortodoksyjny islam, negatywnie wpływające na katolickie dziedzictwo polskiego narodu⁶. Władze LPR w 2004 roku zadeklarowały: „Suwerenność narodu i niepodległość państwa polskiego należą do najwyższych wartości konstytucyjnych”, zaś władze RN postulowały: „Suwerenne państwo nie może słuchać obcych nakazów, ale działać winno w interesie narodowym”⁷.

Państwo polskie w wizji LPR i RN miało za zadanie służyć obywatelom. Służba miała przejawiać się w realizacji dwóch zadań. Pierwszym było stworzenie przez instytucje władcze mieszkańcom Rzeczypospolitej takich warunków, dzięki którym traktowałiby Polskę jako swoją ojczyznę, dbającą o ich dobro i pomyślność. Oznaczało to wprowadzenie w życie publicznym dwóch zasad. Po pierwsze, stworzenie obustronnego zaufania między władzą a obywatelami. Uważano, że społeczeństwo powinno mieć duży zakres wolności, aby móc rozwijać się i realizować własne cele, a to byłoby możliwe dzięki ograniczeniu zakresu ingerencji władz publicznych w różne sfery życia. Żądano, aby organy państwowe i samorządowe postępowały zgodnie z zasadą pomocniczości, czyli zmniejszyły swoje kompetencje na rzecz obywateli i wspólnot lokalnych. W ten sposób wyraziłyby zaufanie do obywateli, że ci potrafią sami sobą się rządzić i uczciwie realizować obowiązki wobec państwa i narodu. Jednocześnie chciano karać tych, którzy złamaliby prawo. Po drugie, realizacja zasady podmiotowości obywatela przez instytucje publiczne poprzez traktowanie go z szacunkiem i życzliwością. Każdy człowiek powinien zyskać poczucie, że organy publiczne są powołane do tego, by mu pomóc i wspierać, a nie jedynie kontrolować i karać. Drugim zadaniem było zapewnienie warunków do wszechstronnego rozwoju społeczeństwa. Nowa Polska miała przekształcić się w państwo atrakcyjne dla jego mieszkańców, w którym każdy obywatel chciałby żyć i pracować. Postulowano zwiększenie wydatków na inwestycje prozwojowe (m.in. stworzenie i import nowoczesnych technologii), prowadzenie polityki prospołecznej umożliwiającej ograniczenie różnic

⁶ T. Koziełło, *Idea polityki suwerennej w koncepcjach politycznych Ligi Polskich Rodzin* [w:] *Metapolityka. Pomiędzy filozofią, teorią i praktyką*, red. A. Pięta-Szawara, Rzeszów 2013, s. 99–108; C. Maj, E. Maj, *op. cit.*, s. 260–261; *Program gospodarczy...*, s. 1–2; *Suwerenny Naród...*, s. 3–4, 18–22, 29–33; *Nowy porządek...*, s. 17–19, 26.

⁷ *Skarżymy do Trybunału Konstytucyjnego Traktat Akcesyjny!*, Liga Polskich Rodzin, <https://www.lpr.pl>, 30.04.2004 (20.10.2020); *Oświadczenie ZG RN*, Ruch Narodowy, <https://ruchnarodowy.net>, 25.07.2015 (20.10.2021).

majątkowych między obywatelami oraz wyrównywanie dostępu do edukacji, rynku pracy i dóbr kultury, a także zniwelowanie różnic między różnymi dzielnicami Polski, m.in. poprzez rozwój komunikacji publicznej i różnych dziedzin gospodarki w regionach biedniejszych⁸. Projekt ustawy LPR z 2006 roku traktował Polskę jako „wspólny dom wszystkich Polaków”. Natomiast program RN z 2020 roku postulował: „Rzeczpospolita Polska musi właściwie służyć dobru wspólnemu”⁹.

Chcąc zrealizować postulaty suwerenności państwa i służby obywatelom, polski obóz narodowy postulował zapewnienie przestrzegania przez organy publiczne w swojej działalności takich zasad, jak uczciwość i sprawiedliwość. Oznaczało to wyeliminowanie z funkcjonowania władz państwowych i samorządowych działalności przestępczej, takiej jak korupcja, defraudacja pieniędzy publicznych, łamanie praw obywatelskich, nieprzestrzeganie prawa oraz wykorzystywanie służb mundurowych dla partykularnych celów. Uważano, że każdy funkcjonariusz publiczny powinien ponosić odpowiedzialność karną i majątkową za różnego rodzaju nadużycia i przestępstwa, w zależności od rodzaju wykroczenia, jakie popełnił. Żądano usuwania ze stanowisk w instytucjach publicznych osób skazanych prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego, ale również za udowodnione im bezprawne decyzje (w przypadku urzędników) i wyroki (w przypadku sędziów). Nowe państwo powinno być rządzone i zarządzane przez osoby uczciwe, które swoją władzę musiałyby wykorzystywać dla dobra wspólnego poprzez tworzenie i realizację prawa zgodnego z polską racją stanu i interesem społecznym. W takim ustroju każdy obywatel powinien mieć świadomość, że zostanie potraktowany tak samo przez instytucje publiczne, niezależnie od swojego statusu społecznego, zaś chcąc uzyskać pomoc, nie będzie zmuszony do dawania łapówek lub powoływania się na koligacje rodzinne czy towarzyskie¹⁰. Zdaniem R. Giertycha: „Sprawiedliwość jest ostoją mocy i trwałości Rzeczypospolitej”. Natomiast według K. Bosaka „prawo służy temu, aby chronić jakieś dobro”¹¹.

⁸ T. Kozięło, *Mysł...*, s. 233–234, 371–379; *Suwerenny Naród...*, s. 3–4, 9; *Nowy porządek...*, s. 23–25; *Siła polskości. Program samorządowy Ruchu Narodowego*, Warszawa 2018.

⁹ *Projekt ustawy o zmianie ustawy z 26 IV 1950 r. o ustanowieniu dnia 1 maja świętem państwowym*, Sejm RP, <https://www.sejm.gov.pl>, IV kadencja, druk nr 1024 z 24 VIII 2006 (20.10.2020); *Nowy porządek...*, s. 7.

¹⁰ T. Kozięło, *Zasady ustrojowe IV Rzeczypospolitej w myśli politycznej Ligi Polskich Rodzin*, [w:] *Demokracja konstytucyjna w Polsce*, red. T. Słomka, Warszawa 2019, s. 256–258; *Nowy porządek...*, s. 29–31; *Suwerenny Naród...*, s. 9, 12–13.

¹¹ R. Giertych, *Chcemy wygrać!*, „Racja Polska”, styczeń 2004, s. 5; K. Bosak, *Jaki ustrój dla Polski?*, Ruch Narodowy, <https://ruchnarodowy.net>, 29.03.2017 (20.10.2021).

Oba ugrupowania stały na stanowisku, że państwo polskie powinno być skuteczne i efektywnie realizować postulowane wartości i cele w życiu publicznym. Skuteczność powinna polegać na realizacji przez instytucje publiczne kilku zadań. Po pierwsze, trafnie zdiagnozować problemy istniejące w społeczeństwie – ich przyczynę, cechy i konsekwencje dla państwa i społeczeństwa. Po drugie, wybrać odpowiednie metody i środki w celu jak najlepszego rozwiązania tych problemów. Po trzecie, wprowadzić je w życie w sposób zgodny z założonymi celami. Warunkiem koniecznym zapewnienia właściwej realizacji tych zadań było stworzenie odpowiedniego systemu organizacyjnego, kierowanego przez ludzi posiadających kwalifikacje z zakresu prawa, administracji, zarządzania i ekonomii oraz mających na tyle duże doświadczenie, by teoretyczną wiedzę wykorzystywać w praktyce. W celu podniesienia kwalifikacji kadr urzędniczych proponowano wprowadzenie dla nich obowiązkowych, cyklicznych kursów dokształcających z wyżej wymienionych dziedzin, dzięki którym poziom merytoryczny administracji rządowej i samorządowej stałby na wysokim poziomie. Gwarantowałoby to właściwe funkcjonowanie państwa i realizację przez organy państwowe i samorządowe celów konstytucyjnych Rzeczypospolitej, w tym dbałości o jej rację stanu i interesy polskich obywateli, którzy dzięki temu mieliby pewność, że w przypadku jakichś problemów zawsze znajdą konkretną pomoc w instytucjach publicznych¹². M. Kotlinowski stwierdził: „Polska może być krajem suwerennym, zasobnym i dobrze rządonym”. R. Winnicki obiecywał, że po dojściu do władzy RN „skutecznie zreformuje państwo, usprawniając i upraszczając działania poszczególnych służb, administracji”¹³.

Naród polski jako suweren

Polski obóz narodowy podkreślał, że suwerenem w Polsce powinien być tylko polski naród. Oznaczało to przekazanie władzy zwierzchniej polskiej wspólnotie narodowej, która, bezpośrednio lub przez swoich przedstawicieli, sprawowałaby władzę w Polsce. Suwerenność narodu pojmowano w dwóch wymiarach: naród – państwo oraz naród – władza polityczna. Pierwszy oznaczał, że naród polski powinien być właścicielem i gospodarzem Rzeczypospolitej, a państwo – organizacją, która

¹² T. Koziello, *Zasady...*, s. 258–259; *Nowy porządek...*, s. 33; *Suwerenny Naród...*, s. 9.

¹³ M. Kotlinowski, *Wystąpienie na 74 pos. Sejmu IV kadencji z 29 IV 2004*, Sejm RP, <https://www.sejm.gov.pl> (20.10.2020); R. Winnicki, *Wystąpienie na 74 pos. Sejmu VIII kadencji z 13 XII 2018*, Sejm RP, <https://www.sejm.gov.pl> (20.10.2021).

realizuje jego interesy we wszystkich dziedzinach życia publicznego. Naród jako właściciel i gospodarz miałby wyłączne prawo dysponowania instytucjami politycznymi państwa poprzez obsadzanie swoimi przedstawicielami organów władzy i administracji publicznej oraz określanie ich pozycji w systemie politycznym, funkcji i kompetencji. W ten sposób chciano zagwarantować, że w organach decyzyjnych państwa i samorządu znajdują się osoby cieszące się poparciem wspólnoty narodowej, wybrane przez nią dzięki swojej wiedzy, kompetencjom, doświadczeniu i moralności, które poświęcą swoją pracę i energię twórczą na rozwiązywanie najważniejszych problemów stojących przed Polską i Polakami. Organy decyzyjne byłyby natomiast ukształtowane zgodnie z potrzebami narodowymi i państwowymi i modyfikowane w zależności od aktualnych wyzwań wewnętrznych i międzynarodowych. Naród również miałby prawo kontrolować rządzących z wywiązywania się przez nich z postulatów ideologicznych i programowych. Polegałoby to na poparciu lub odmowie poparcia dla danych polityków w kolejnych wyborach, pisaniu petycji i żądań do swoich przedstawicieli w organach decyzyjnych, manifestacjach, demonstracjach i prowadzeniu innych działań wyrażających poparcie lub sprzeciw wobec danych decydentów lub podejmowanych przez nich decyzji, a także na inicjowaniu prób usunięcia szkodliwych lub niekompetentnych osób z zajmowanych stanowisk. Realizacja tych postulatów uczyniłaby z narodu faktycznego gospodarza państwa, czynnego uczestnika życia politycznego, który tworzyłby elitę władzy złożoną z najlepszych przedstawicieli, ale jednocześnie nie pozwoliłoby na żadną działalność przynoszącą wspólnocie narodowej szkodę i byłby gotowy do ukarania winnych¹⁴. W programie LPR z 2002 roku napisano: „Uznajemy naród polski za suwerena w państwie polskim”. Natomiast program RN z 2016 roku zakładał, że „Państwo jest podstawowym instrumentem realizacji interesów narodowych”¹⁵.

Wymiar naród – władza polityczna oznaczał przyznanie narodowi polskiemu wyłącznej władzy w Rzeczypospolitej. Z takiego podejścia wynikały dwie konsekwencje. Po pierwsze, organy władzy publicznej, reprezentujące i wykonujące wolę narodu (na przykład parlament, rząd, prezydent), miałyby prymat nad innymi podmiotami politycznymi, zarówno wewnętrznymi (jak partie polityczne, organizacje społeczne), jak i zagranicznymi (organy władzy innych państw i organizacji międzynarodowych). To one decydowałyby o priorytetach polityki wewnętrznej

¹⁴ C. Maj, E. Maj, *op. cit.*, s. 200; T. Koziello, *Myśl...*, s. 142–144; *idem*, *Zasady...*, s. 263–264, 269–270; *Nowy porządek...*, s. 11–16; *Suwerenny Naród...*, s. 7–8, 34; *Siła polskości...*, s. 38.

¹⁵ *Program ideowy...*, s. 1; *Suwerenny Naród...*, s. 3.

i zagranicznej państwa, określaniu ich i formułowaniu konkretnych propozycji oraz ustalaniu metod i środków ich realizacji. Czyniłyby to niezależnie od podmiotów tworzących środowisko międzynarodowe, a także mniejszości narodowych, które musiałyby im się podporządkować. Żaden inny podmiot polityczny nie miałby prawa ingerować w procesy decyzyjne organów władzy państwa polskiego bez ich zgody ani tym bardziej narzucać im swojej woli. Po drugie, naród polski zostałby uznany za jedyne i ostateczne źródło prawa wewnętrznego Rzeczypospolitej. Jego obowiązkiem byłoby podejmowanie decyzji o ostatecznym kształcie wszystkich aktów normatywnych obowiązujących państwo polskie – konstytucji, ustaw i rozporządzeń. Mógłby to czynić poprzez swoich reprezentantów w organach władzy publicznej oraz bezpośrednio, w drodze referendum, który to instrument politycy LPR i RN uznawali za ważny środek aktywizacji narodu polskiego w systemie politycznym państwa. Tylko prawo uchwalane przez Polaków i uwzględniające polskie wartości, interesy i cele narodowe miałyby status legalności i byłoby powszechnie obowiązujące, gdyż uznawano za konieczne, aby to naród samodzielnie decydował o własnym losie. Z tego względu odrzucano podporządkowanie Polski prawu międzynarodowemu, w tym prawu Unii Europejskiej, uznając taką zależność za sprzeczną z ideą samostanowienia narodowego¹⁶. Projekt konstytucji LPR z 2005 roku zakładał: „Władza zwierzchnia w Rzeczypospolitej Polskiej należy do Narodu”. Natomiast w programie RN z 2020 roku napisano: „Naród powinien być podmiotem władzy w państwie”¹⁷.

Zarówno LPR, jak i RN uważały za zaletę polskiego społeczeństwa, że jest ono w przeważającej większości jednolite etnicznie i kulturowo, z niewielką tylko liczbą mniejszości narodowych i religijnych. Ułatwiało to, zdaniem liderów obu partii, prowadzenie polityki w duchu narodowym, ponieważ niewielkie znaczenie mniejszości uniemożliwiało im skuteczne przeciwstawianie się realizacji interesów Polski i Polaków w działalności państwa. Zachowanie homogeniczności polskiego społeczeństwa traktowano jako jeden z głównych priorytetów polityki wewnętrznej, dążąc z jednej strony do jak największej asymilacji obywateli niepolskiego pochodzenia lub imigrantów, z drugiej natomiast przeciwstawiając się dążeniom do przyjmowania dużych grup ludności obcej etnicznie, kulturowo i religijnie, które mogłyby naruszyć dominację Polaków w Rzeczypospolitej. Chcąc wzmocnić polskość w sytuacji napły-

¹⁶ T. Koziello, *Zasady...*, s. 265–266; *Nowy porządek...*, s. 7, 17–18; *Suwerenny Naród...*, s. 3–4, 7–8.

¹⁷ *Konstytucja IV RP: Liga Polskich Rodzin*, Warszawa 2005, s. 5; *Nowy porządek...*, s. 7.

wu imigrantów z Azji i Bliskiego Wschodu, którzy przyjeżdżali do Polski w poszukiwaniu pracy lub uciekając przed wojną i prześladowaniami, partie narodowe postulowały zwiększenie repatriacji Polaków z państw dawnego ZSRR oraz stwarzanie warunków do powrotu obywateli z emigracji. W ten sposób chciano rozwiązać dwa problemy, przed którymi stanęła Polska w XXI wieku. Jednym z nich był postępujący kryzys demograficzny spowodowany wyjazdem tysięcy Polaków za granicę w celach zarobkowych oraz coraz niższy przyrost naturalny, przyczyniający się do spadku liczby polskiej ludności, zwłaszcza w wieku produkcyjnym. Drugim problemem była imigracja zarobkowa obywateli z innych państw do Polski w celu przejęcia miejsc pracy opuszczanych przez Polaków, co mogło doprowadzić, w przypadku stałego zwiększania ich liczebności, do lokalnych, a z czasem powszechnych konfliktów narodowych i religijnych. Polska jako państwo wielonarodowościowe lub z dużą ilością mniejszości narodowych i etnicznych była nie do zaakceptowania dla narodowców, ponieważ wówczas ich polityka nie miałaby szans powodzenia, a Polska, osłabiona przez konflikty wewnętrzne, z czasem straciłaby swoją suwerenność, a nawet mogłaby ulec likwidacji. Dlatego też przedstawiciele Ligi i Ruchu podkreślali ważną rolę jednolitości narodowej dla rozwoju państwa i zapewnienia jego egzystencji, a także postulowali, aby władze robiły wszystko, by tę jednolitość zachować dla dobra Polski i Polaków¹⁸. W programie LPR z 2003 roku napisano: „Polacy to naród żyjący zarówno w kraju, jak i na obczyźnie. Dobro jednych i drugich winno być przedmiotem troski władz państwowych”. Podobnie zapatrywał się na to RN w programie z 2016 roku: „Państwo polskie ma służyć wspólnocie narodowej. Służyć Polakom, także tym zamieszkałym poza granicami RP”¹⁹.

Zasady legitymizacji władzy w państwie polskim

Zgodnie z dokumentami ideowymi LPR i RN władza w państwie polskim powinna należeć do polskiego narodu, który miałby sprawować ją poprzez swoich reprezentantów lub bezpośrednio. Tylko decyzje tak podejmowane byłyby wiążące i obowiązujące wszystkich mieszkańców Rzeczypospolitej. Chcąc zrealizować ten postulat, obóz narodowy żądał wprowadzenia pewnych mechanizmów, które miały urzeczywistnić za-

¹⁸ T. Koziello, *Mysł...*, s. 242–243, 332–335; *Nowy porządek...*, s. 7, 27; *Suwerenny Naród...*, s. 34, 37; *Deklaracja ws. wspólnoty i tożsamości narodowej*, Ruch Narodowy, <https://ruchnarodowy.net>, 21.11.2017 (20.10.2021).

¹⁹ *Program gospodarczy...*, s. 3; *Suwerenny Naród...*, s. 34.

sadę władzy narodu i zapewnić mu możliwość pełnego uczestnictwa w procesach decyzyjnych na poziomie lokalnym i ogólnopaństwowym.

Systemem politycznym, który najpełniej miał zrealizować postulaty władzy narodowej, była według narodowców demokracja, chociaż większy entuzjazm do niej wykazywała Liga niż Ruch Narodowy. Wśród cech, którymi powinna się odznaczać demokracja, LPR wymieniała: 1) stabilne i przejrzyste prawo, 2) równość obywateli wobec prawa oraz 3) faktyczna partycypacja obywateli w życiu politycznym. W kwestii prawa uważano, że musi być ono zrozumiałe i jednoznaczne dla obywateli. Oznaczało to dla organów prawodawczych obowiązek tworzenia takich przepisów, których nie można było interpretować w różny sposób i które nie kolidowałyby z przepisami zawartymi w innych aktach normatywnych. Żądano również, aby przepisy prawne nie były zbyt często zmieniane, ponieważ czyniłoby to niemożliwym zapoznanie się obywateli z istniejącymi nakazami i zakazami. Wprowadzenie powyższych zasad w tworzeniu prawa wzmocniłoby poczucie bezpieczeństwa Polaków, gdyż ograniczyłoby tendencje funkcjonariuszy państwowych do manipulacji przepisami i karania obywateli według własnego osądu. Idea równości wobec prawa oznaczała stan, w którym każdy obywatel Polski powinien być tak samo traktowany przez instytucje publiczne, niezależnie od płci, rasy, koloru skóry, wyznania czy statusu materialnego. Sprzeciwiano się zarówno dyskryminacji, jak i nieuzasadnionemu faworyzowaniu pewnych grup społecznych, uważając, że podważa to wspólnotę narodową, niszczy solidarność społeczną i współpracę międzyludzką. Uważano, że tylko przestrzeganie zasady równości może przyczynić się do wzmocnienia wewnętrznego narodu poprzez zbudowanie silnych więzi pomiędzy jego podmiotami indywidualnymi i zbiorowymi. Natomiast zasada partycypacji obywateli w życiu politycznym polegała na obowiązku słuchania przez władze państwowe i samorządowe opinii narodu polskiego wyrażanej w postaci demokracji bezpośredniej (referendum, inicjatywa ludowa) lub petycji i wniosków składanych do odpowiednich instytucji, a także angażowaniu grup społecznych, których decyzje polityczne miały dotyczyć, w proces ich podejmowania poprzez konsultacje społeczne. Tylko w ten sposób można było zagwarantować, że interesy polskiego narodu byłyby realizowane przez państwo i samorządy²⁰. R. Giertych apelował: „Polska zasługuje na więcej demokracji”²¹.

Ruch Narodowy stał na stanowisku, że tradycja ustrojowa Polski jest monarchiczno-republikańska, z silnym rządem centralnym i dużą samo-

²⁰ T. Koziełło, *Myśl...*, s. 142–143; *idem*, *Zasady...*, s. 270.

²¹ R. Giertych, *Polska zasługuje na więcej*, „Nowa Myśl Polska”, 3 X 2004, nr 39, s. 13.

rządnością w polityce regionalnej i lokalnej. Jednak liderzy ugrupowania nie widzieli możliwości, aby przywrócić dawny system, więc uznali, że demokracja, odpowiednio skonstruowana, może zapewnić narodowi polskiemu pełny wpływ na rządy Rzeczypospolitej. Wśród najważniejszych cech, jakimi demokracja powinna się odznaczać, wymieniało: 1) zapewnienie swobodnej artykulacji interesów narodowych przez różne grupy społeczne, 2) możliwość zrzeszania się reprezentantów narodu w różnorodne partie i ugrupowania polityczne celem zrealizowania swoich postulatów ideologicznych, 3) gwarancję równej rywalizacji o władzę pomiędzy różnymi ugrupowaniami politycznymi reprezentującymi wspólnotę narodową, 4) wzięcie pełnej odpowiedzialności przez jedną elitę rządzącą za całokształt polityki państwa oraz 5) możliwość kontroli władzy publicznej przez obywateli poprzez wybór i odwoływanie jej członków drogą wyborów lub za pomocą instrumentów demokracji bezpośredniej. RN uważał, że dzięki zapewnieniu tych zasad naród polski miałby możliwość skutecznego wpływania na zachodzące procesy polityczne i korygowania swoich błędów, stopniowo realizując postulat państwa narodowego²². K. Bosak żądał, aby „udoskonalić system partyjny, zwiększyć możliwość konkurencji”, ponieważ „w demokracji mają ścierać się bloki wyborcze, bloki ideowe, a władza ma być poddana mechanizmowi kadencyjności”²³.

Obie partie traktowały system demokratyczny jako instrument do przejęcia władzy w państwie i stworzenia ustroju narodowego. Nie oznaczało to negacji samych mechanizmów demokratycznych, lecz zażyczenie ich do członków polskiego narodu i tych obywateli niepolskiego pochodzenia, którzy gotowi byli służyć państwu i narodowi polskiemu. Zdaniem liderów LPR i RN nie każda władza, wybrana w wyborach powszechnych, mogła decydować o polityce państwa i narzucać swoje decyzje obywatelom. Politycy, którzy nie chcieli kierować się w swoim działaniu interesem narodowym lub też działali na szkodę wspólnoty narodowej, tracili moralne prawo do sprawowania władzy i powinni ustąpić ze swoich stanowisk. Z tego powodu odmawiano prawa do sprawowania władzy środowiskom rządzącym (z niewielkimi wyjątkami) po 1989 roku, oskarżając je o przyczynienie się do ciągłego kryzysu gospodarczego Polski, obniżenia poziomu życia społeczeństwa oraz utraty

²² R. Winnicki, *Wystąpienie na 46 pos. Sejmu VIII kadencji z 18 VII 2017*, Sejm RP, <https://www.sejm.gov.pl>; *Krzysztof Bosak: Niektórzy demokrację rozumieją nie jako sposób wylaniania władz a jako projekt ideologiczny*, Ruch Narodowy, <https://ruchnarodowy.net>, 16.01.2016; *Krzysztof Bosak: Cierpliwie czekamy na swój czas*, Ruch Narodowy, <https://ruchnarodowy.net>, 4.03.2016; K. Bosak, *Jaki ustrój...* (20.10.2021).

²³ K. Bosak, *Jaki ustrój...*

przez państwo suwerenności na rzecz Unii Europejskiej. Uważano, że polskie elity rządzące podporządkowały państwo i jego politykę zachodnim centrom decyzyjnym, co groziło w dłuższej perspektywie czasowej zagrożeniem dla rozwoju, a nawet przetrwania Rzeczypospolitej i jej mieszkańców. LPR i RN stały na stanowisku, że władzę w Polsce powinny sprawować osoby, które chciałyby i potrafiłyby działać na rzecz dobra państwa i narodu, realizując najważniejsze cele i interesy polskie. Tylko taka władza byłaby prawdziwie demokratyczna, ponieważ urzędującymi miałyby być wolę suwerena, czyli narodu²⁴. R. Giertych powiedział: „Naród musi odzyskać swoją ojczyznę. Musi odzyskać ją poprzez demokratyczne wybory”, zaś R. Winnicki stwierdził: „Demokracja powinna być narodowa, demokracja nie powinna być liberalna”²⁵.

Demokracja w rozumieniu LPR i RN powinna zagwarantować rządy pronarodowe, czyli zapewnić wybór tylko takich osób do władz publicznych, które gwarantowałyby realizację polityki narodowej. Dlatego też w pierwszej kolejności chciano pozbawić praw publicznych osoby zajmujące kierownicze stanowiska w okresie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oraz skazane prawomocnym wyrokiem sądowym za działalność przestępczą w III Rzeczypospolitej. Następnie próbowano podjąć analizę dokonań poszczególnych środowisk sprawujących rządy po 1989 roku i rozliczyć konkretne ugrupowania i pojedynczych polityków z programów politycznych i ich realizacji. Uważano, że te środowiska polityczne, które oszukały naród, zdobywając władzę na podstawie pozytywnych programów wyborczych, a potem ich nie realizując, powinny zostać napiętnowane przez opinię publiczną i poddane ostracyzmowi. Miało to być ostrzeżenie dla innych polityków, że obietnice wyborcze, dzięki którym dane ugrupowanie doszło do władzy, trzeba realizować, a jeśli nie potrafi się tego dokonać, to należy zrezygnować z kandydowania. Zagwarantowałyby to narodowi pewność, że jego przedstawiciele, a przynajmniej przedstawiciele zwycięskiej większości będą formułowali tylko takie projekty, które są w stanie wprowadzić w życie z korzyścią dla państwa i obywateli. Przedstawiciele obozu narodowego byli pewni, że przy zastosowaniu mechanizmów negatywnej selekcji to oni będą mieli największe szanse na zwycięstwo jako reprezentanci ideologii narodowej i zrealizują swoje plany ustrojowe²⁶. R. Giertych obie-

²⁴ T. Koziełło, *Zasady...*, s. 271–272; *Nowy porządek...*, s. 7, 11, 16–18, 27; *Suwerenny Naród...*, s. 3–4, 7, 22, 29–31; *Deklaracja Niepodległości 2018*, Ruch Narodowy, <https://ruchnarodowy.net>, 16.06.2018 (20.10.2021).

²⁵ R. Giertych, *Wystąpienie na 74 pos. Sejmu IV kadencji z 29 IV 2004*, Sejm RP, <https://www.sejm.gov.pl> (20.10.2020); R. Winnicki, *Wystąpienie na 46 pos. Sejmu...*

²⁶ T. Koziełło, *Zasady...*, s. 272–273; C. Maj, E. Maj, *op. cit.*, s. 258–259; R. Winnicki, *Wystąpienie na 34 pos. Sejmu VIII kadencji z 26 I 2017*, Sejm RP,

cywał, że Liga „oczyszczy życie publiczne z korupcji, pozwoli ukarać tych, którzy popełnili przestępstwa”. Natomiast jeden z liderów RN, Adam Andruszkiewicz, chciał „walczyć o odbicie Polski z rąk politycznej mafii”²⁷.

W propagowanym przez siebie ustroju obóz narodowy postulował, aby władza publiczna została tak skonstruowana, by reprezentować naród i realizować jego wolę. Miał to gwarantować sposób wybierania poszczególnych instytucji władczych w systemie politycznym. W przypadku władzy ustawodawczej, której głównym zadaniem było stanowienie prawa i kontrola rządzących, uważano za wskazane, aby odejść od ordynacji proporcjonalnej na rzecz ordynacji większościowej (LPR) lub mieszanej: proporcjonalno-większościowej (RN). Do zalet głosowania większościowego zaliczano ograniczenie partiokracji, czyli uzależnienia kandydatów na członków obu izb parlamentu od nominacji ze strony konkretnej partii i jej wyniku wyborczego. Uważano, że głosowanie bezpośrednie na daną osobę pozwoliłoby wyborcom na poparcie tych kandydatów, których uważaliby za najlepszych do sprawowania władzy pod względem intelektualnym i moralnym. Byłoby to urzeczywistnienie suwerennego prawa narodu do powoływania swoich przedstawicieli do organów władzy, ponieważ w parlamencie znalazłyby się tylko te osoby lub ich większość, które zyskałyby największe poparcie społeczeństwa, w tym zasłużeni liderzy regionalni i lokalni, a także reprezentanci mniejszych ugrupowań. Wiedząc, że od poparcia społecznego zależałby ich mandat, wybrani kandydaci musieliby realizować obietnice wyborcze, stając się tym samym bardziej lojalni wobec suwerena niż przywódców partyjnych, którzy nieraz odchodzili od programów wyborczych. Jednak RN nie zrezygnował całkowicie z ordynacji proporcjonalnej. Uważał, że głosowanie na listy wyborcze pozwoli na rywalizację pomiędzy wielkimi blokami ideologicznymi popieranymi przez miliony obywateli i reprezentującymi określone wizje rzeczywistości społeczno-politycznej. Zwycięstwo danego komitetu wyborczego, któremu proponowano dodatkowe mandaty poselskie, pozwoliłoby mu uzyskać względnie stabilną większość, pozwalającą w większości przypadków na stworzenie samodzielnego rządu i skuteczną realizację programu popartego przez wyborców²⁸.

Władza wykonawcza, którą w projektach LPR i RN stanowili Prezydent RP i Rada Ministrów, również miała być powoływana z woli

<https://www.sejm.gov.pl> (20.10.2021); R. Winnicki, *Wystąpienie na 46 pos. Sejmu...*; Krzysztof Bosak: *Niektórzy demokrację rozumieją...*; Krzysztof Bosak: *Cierpliwie czekamy...*; K. Bosak, *Jaki ustrój...*

²⁷ R. Giertych, *Polska zasługuje...*, s. 13; Adam Andruszkiewicz *o celach swojej działalności*, Ruch Narodowy, <https://ruchnarodowy.net>, 1.10.2015 (20.10.2021).

²⁸ T. Koziełło, *Myśl...*, s. 250–256; *Nowy porządek...*, s. 14–15; *Suwerenny Naród...*, s. 7.

narodu. Dlatego też oba ugrupowania stały na stanowisku powszechnych wyborów głowy państwa oraz uzależnienia istnienia rządu od poparcia prezydenta i parlamentu. Różnica między nimi polegała na odmiennym stosunku do obu organów egzekutywy: Liga postulowała wzmocnienie roli głowy państwa kosztem rządu, Ruch natomiast dawał pierwszeństwo Radzie Ministrów w prowadzeniu polityki państwowej. LPR przyznawała prezydentowi możliwość powoływania rządu na określony czas nawet bez zgody parlamentu, przewodniczenia posiedzeniom rządu w wyjątkowych sytuacjach, kontroli polityki ustawodawczej parlamentu i kontroli polityki wykonawczej Rady Ministrów. Politycy Ligi swoje stanowisko uzasadniali tym, że prezydent mógłby stanowić przeciwwagę dla większości parlamentarnej i rządowej, która nie realizowałaby polityki narodowej. Natomiast według RN silny prezydent stanowiłby przeszkodę dla działalności rządu, co mogło doprowadzić do sparaliżowania funkcjonowania państwa. Politycy Ruchu twierdzili, że skoro parlament ma reprezentować naród, więc zasadą legitymizacji władzy rządowej powinno być oparcie się na reprezentacji narodowej, a nie na woli jednego człowieka. Z tego względu Rada Ministrów, powołana przez większość parlamentarną, powinna mieć wyłączne kompetencje w prowadzeniu bieżącej polityki państwa, natomiast prezydentowi chciano przyznać jedynie uprawnienia strażnika konstytucji i praworządności²⁹.

W demokracji narodowej powinny prawidłowo funkcjonować mechanizmy kontroli władzy publicznej, aby rządzący zawsze mieli świadomość, że ich działania są pod nadzorem obywateli. Pierwszym z nich miało być wzmocnienie roli opozycji w kontrolowaniu większości parlamentarnej i rządowej, ponieważ, jak twierdzono w obozie narodowym, rząd, mający poparcie parlamentu, może zacząć działać wbrew interesom narodowym, realizując swoje egoistyczne cele. Dlatego postulowano, aby tylko politycy opozycji mogli obejmować takie stanowiska, jak prezes Najwyższej Izby Kontroli i szef Centralnego Biura Antykorupcyjnego oraz przewodniczący sejmowych komisji śledczych. W ten sposób kontrola rządu przestałaby być fikcją, ponieważ osobom sprawującym powyższe stanowiska zależałoby na wykrywaniu i ściganiu przestępstw dokonywanych przez większość rządzącą. Drugim mechanizmem, jaki chciano wprowadzić, miało być stworzenie obiektywnych mediów publicznych, niezależnych od jakiegokolwiek opcji politycznej. Miałyby one za zadanie informować obywateli o sytuacji politycznej w państwie i w środowisku międzynarodowym, wyjaśniać jej przyczyny, przebieg i skutki oraz relacjonować działania podejmowane przez rządzących. Dzięki temu

²⁹ T. Koziello, *Mysł...*, s. 270–281; *Nowy porządek...*, s. 8–9; *Suwerenny Naród...*, s. 6–7.

naród mógł obserwować działalność swoich reprezentantów i rozliczać ich podczas kolejnych wyborów z proponowanych i realizowanych decyzji. Trzecim mechanizmem miało być wzmocnienie roli instytucji demokracji bezpośredniej i obowiązku konsultacji społecznych władzy z obywatelami. W ten sposób władza stałaby się ograniczona wolą narodu, zyskującego prawne możliwości wpływania na decyzje polityczne i kształtowania ich zgodnie ze swoimi oczekiwaniami³⁰. W programie LPR z 2003 roku postulowano budowę „sprawiedliwej, praworządnej i silnej władzy, mądrze kontrolowanej i ograniczanej przez parlament i opinię publiczną”. Natomiast RN w programie z 2020 roku żądał, aby „stworzyć szereg instrumentów, które wzmocnią pozycję posłów i senatorów w kontrolowaniu władzy”³¹.

Zakończenie

Polski obóz narodowy w XXI wieku dążył do zbudowania w Polsce państwa narodowego, ustroju, którego naczelną zasadą miało być zagwarantowanie rządów polskiej wspólnoty narodowej, bezpośrednio lub poprzez swoich przedstawicieli, która realizowałaby interesy Polski i Polaków. W tym celu przywódcy Ligi Polskich Rodzin i Ruchu Narodowego nakreślili mechanizmy, za pomocą których chcieli zrealizować ten cel. Po pierwsze, pozbawienie praw politycznych lub napiętnowanie osób, które w przeszłości działały na szkodę polskiego państwa i społeczeństwa jako członkowie władzy i administracji publicznej. Po drugie, zwiększenie roli obywateli w podejmowaniu decyzji politycznych poprzez zwiększenie znaczenia instytucji demokracji bezpośredniej i konsultacji społecznych. Po trzecie, skonstruowanie takiej ordynacji wyborczej, która zapewniłaby większość faktycznym reprezentantom narodu i możliwość skutecznego realizowania przez nich swoich zamierzeń. Po czwarte, wprowadzenie instytucji kontrolujących rządzących w celu zapobieżenia odejściu przez nich od realizacji polityki narodowej. Po piąte, wprowadzenie obowiązkowych szkoleń z zakresu ekonomii, prawa i zarządzania dla osób zajmujących kierownicze stanowisko we władzy i administracji publicznej, aby potrafiły skutecznie zrealizować narodowe cele i zamierzenia. Po szóste, permanentne rozliczanie rządzących i urzędników z pełnionych przez nich funkcji po to, aby pamiętali, że reprezentują naród, a nie własne interesy. Wprowadzenie w życie tych postanowień miało urzeczywistnić plan przebudowy ustroju państwowe-

³⁰ T. Koziół, *Mysł...*, s. 249; *Nowy porządek...*, s. 12–13; *Suwerenny Naród...*, s. 8.

³¹ *Program gospodarczy...*, s. 1; *Nowy porządek...*, s. 13.

go Polski. Jednak warunkiem koniecznym podjęcia się tego zamiaru było wygranie wyborów i samodzielne przejęcie władzy przez któreś z tych ugrupowań, a tego ani LPR, ani RN nie potrafiły uczynić.

Bibliografia

- Bosak K., *Jaki ustrój dla Polski?*, Ruch Narodowy, <https://ruchnarodowy.net>, 29.03.2017 (20.10.2021).
- Deklaracja Niepodległości 2018*, Ruch Narodowy, <https://ruchnarodowy.net>, 16.06.2018 (20.10.2021).
- Deklaracja ws. wspólnoty i tożsamości narodowej*, Ruch Narodowy, <https://ruchnarodowy.net>, 21.11.2017 (20.10.2021).
- Giertych R., *Chcemy wygrać!*, „Racja Polska”, styczeń 2004.
- Giertych R., *Polska zasługuje na więcej*, „Nowa Myśl Polska”, 3 X 2004, nr 39.
- Giertych R., *Wystąpienie na 74 pos. Sejmu IV kadencji z 29 IV 2004*, Sejm RP, <https://www.sejm.gov.pl> (20.10.2020).
- Konstytucja IV RP: Liga Polskich Rodzin*, Warszawa 2005.
- Kotlinowski M., *Wystąpienie na 74 pos. Sejmu IV kadencji z 29 IV 2004*, Sejm RP, <https://www.sejm.gov.pl> (20.10.2020).
- Koziełło T., *Ewolucja politycznej relewancji Ligi Polskich Rodzin (2001–2010)*, „Polityka i Społeczeństwo”, 2014, nr 3.
- Koziełło T., *Idea polityki suwerennej w koncepcjach politycznych Ligi Polskich Rodzin [w:] Metapolityka. Pomiędzy filozofią, teorią i praktyką*, red. A. Pięta-Szawara, Rzeszów 2013.
- Koziełło T., *Myśl polityczna Ligi Polskich Rodzin (2001–2009). Narodowa wizja państwa, społeczeństwa i polityki*, Rzeszów 2017.
- Koziełło T., *Zasady ustrojowe IV Rzeczypospolitej w myśli politycznej Ligi Polskich Rodzin [w:] Demokracja konstytucyjna w Polsce*, red. T. Słomka, Warszawa 2019.
- Krzysztof Bosak: *Cierpliwie czekamy na swój czas*, Ruch Narodowy, <https://ruchnarodowy.net>, 4.03.2016 (20.10.2021).
- Krzysztof Bosak: *Niektórzy demokrację rozumieją nie jako sposób wylaniania władz a jako projekt ideologiczny*, Ruch Narodowy, <https://ruchnarodowy.net>, 16.01.2016 (20.10.2021).
- Maj C., Maj E., *Narodowe ugrupowania polityczne w Polsce: 1989–2001*, Lublin 2007.
- Nowy porządek. Tezy konstytucyjne*, Warszawa 2020.
- O nas*, Ruch Narodowy, <https://ruchnarodowy.net> (20.10.2021).
- Oświadczenie ZG RN*, Ruch Narodowy, <https://ruchnarodowy.net>, 25.07.2015 (20.10.2021).
- Posłowie Ruchu Narodowego w Sejmie*, Ruch Narodowy, <https://ruchnarodowy.net> (20.10.2021).
- Posłowie Ruchu Narodowego w IX kadencji Sejmu!*, Ruch Narodowy, <https://ruchnarodowy.net> (20.10.2021).
- Program gospodarczy Ligi Polskich Rodzin*, Warszawa 2003.
- Program ideowy Ligi Polskich Rodzin*, Warszawa 2002.
- Projekt ustawy o zmianie ustawy z 26 IV 1950 r. o ustanowieniu dnia 1 maja świętem państwowym*, Sejm RP, <https://www.sejm.gov.pl>, IV kadencja, druk nr 1024 z 24 VIII 2006 (20.10.2020).

- Siła polskości. Program samorządowy Ruchu Narodowego*, Warszawa 2018.
- Skarżymy do Trybunału Konstytucyjnego Traktat Akcesyjny!*, Liga Polskich Rodzin, <https://www.lpr.pl>, 30.04.2004 (20.10.2020).
- Suwerenny Naród w XXI wieku. Program Ruchu Narodowego*, Warszawa 2016.
- Winnicki R., *Wystąpienie na 34 pos. Sejmu VIII kadencji z 26 I 2017*, Sejm RP, <https://www.sejm.gov.pl> (20.10.2021).
- Winnicki R., *Wystąpienie na 46 pos. Sejmu VIII kadencji z 18 VII 2017*, Sejm RP, <https://www.sejm.gov.pl> (20.10.2021).
- Winnicki R., *Wystąpienie na 74 pos. Sejmu VIII kadencji z 13 XII 2018*, Sejm RP, <https://www.sejm.gov.pl> (20.10.2021).

**Political concepts of the Polish national camp in the XXIth century
on the example of the League of Polish Families and the National Movement**

Abstract

This article analyses the political concepts of the contemporary Polish national camp, represented by the League of Polish Families (2001–2011) and the National Movement (since 2012). Both parties strived to create a national state in which the Polish nation would have a dominant position and pursue its own interests. According to the leaders of both parties, only a nation-state can pursue a policy of comprehensive internal social, economic and military development, making Poland an important player in international politics and ensuring the security and prosperity of its citizens.

Keywords: League of Polish Families, National Movement, political thought, political system of Poland